

Филипинският конфликт след 1965 г.
и правителствената политика по него

Според описанието на един от популярните съвременни филипински писатели-емигранти в САЩ, Хан Онг, “никоя нация в Югоизточна Азия не предлага на разказвача по-богат материал от Филипините; със сигурност много малко места имат нужда да бъдат по-обяснени. На повърхността, след векове испански колониализъм и период на американско владичество, страната изглежда най-повлияната от западната култура в цяла Азия. И все пак нейната душа е вкоренена в сбор от древни културни традиции и магически регилии, не по-малко фантастични от които и да било други в региона.”¹

Архипелагът е пъстра мозайка от около 170 езика, многобройни етнически групи, племена и живописни обичаи. Към аборигенното население, наречено негритос, в началото на първото хилядолетие сл. Хр. се присъединяват заселници от Малайския полуостров, Индонезийския архипелаг, Индокитай и Тайван. През VIII в. проникват и китайски търговци. В края на XIV в. арабски търговци и мисионери пристигат на о.Минданао и разпространяват там исляма. До средата на XVI в. Филипините попадат под испанска колониална зависимост.

Търсейки началата на конфликта между мюсюлманите и официалната власт, е необходимо да се вгледаме в процеса на формиране на национално самосъзнание във Филипините, за да установим налични ли са фактори, които биха обусловили появата на сепаратистки тенденции. За разлика от националното чувство в държави като Бирма, Виетнам, Камбоджа и Сиам, усилията за изковаване на такова чувство във Филипините датират от втората половина на XIX в.² Ролята на важен консолидиращ фактор изиграва испанското колониално присъствие. Испанската култура, подпомогната от “хомогенизиращата сила на католицизма”³, се налага лесно, защото в момента на испанското нашествие страната далеч не е достигнала равнище на собствена

¹ “A Strange Magic.” *Time Asia Magazine*. 13 September 2004.

<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501040920-695916,00.html>>.

² *Тхе Ан, Н.* Югоизточна Азия в *История на Южна и Източна Азия през XIX и XX в.* София, 2003, с.301.

³ *Тхе Ан, Н.* Цит. съч., с.279.

цивилизация, сравнимо с това на други държави от Югоизточна Азия. Единственият район от архипелага, който Испания не контролира, е южната част на о.Минданао, където властват мюсюлманските султанати.

Испанското присъствие оказва и друго твърде интересно въздействие. Една от първите прояви на формиращо се филипинско национално чувство е либералното Движение за пропаганда, настояващо за равенство на филипинци и испанци пред закона и за превръщането на Филипините в испанска провинция с пряко представителство в Кортесите⁴. На фона на тези умерени искания, ползващи се с подкрепа единствено сред шепа интелектуалци, връх вземат по-радикалните възгледи на тайната революционна организация Катипунан, която прибегва до въоръжени акции и през 1896 г. призовава за всеобщо въстание срещу испанската власт.

Наред със стремежа към утвърждаване на автентичната филипинска култура, обръщайки се към доиспанските корени, и към придобиване на политическа независимост, за изграждането на чувството за национална принадлежност допринасят и антиколониалните настроения, основани на недоволството от засилващото се икономическо потисничество над бедните слоеве от населението. Пролетариатът от захарните плантации, чиито живот и заплащане са мизерни, е многоброен и естествено антагонистично настроен срещу колониалните владетели. Тези антикапиталистически чувства придобиват и национален характер.

Като значим формиращ фактор за филипинската национална общност трябва да се изтъкне и американският империализъм. През 1899 г. той довежда до превръщането на Филипините, току-що обявили своята независимост от Испания, в на практика американска територия. Обществото отново се разделя на две. Умерените националисти, популярни сред по-богатите класи, се доверяват на САЩ, които обещават независимост, при условие, че се сформира стабилно правителство⁵. От другата страна са радикалите, за които американската власт само заменя испанската, без да променя колониалната зависимост на Филипините (всъщност тя дори я засилва). Те са войнствено настроени, а скоро сред тях се настаняват и левичари и популистки елементи, което води до втвърдяване на техните позиции. При тези обстоятелства връх взема умереното крило, чийто членове вероятно са привлечени от възможността, която американското господство им дава да задържат своята доминираща роля. Тук не трябва да се забравя и промяната, настъпила в американската позиция при

⁴ *Тхе Ан, Н.* Цит. съч., стр. 308.

⁵ *Тхе Ан, Н.* Цит. съч., стр. 309.

президентов на Удроу Уилсън. За разлика от администрацията на Тафт, която гледа на Филипините единствено като на обект на безкраен икономически контрол, Уилсън е склонен да работи за изграждане на филипинско самоуправление на базата на принципа на националното самоопределение. Тези идеи са в основата на предложението през 1935 г. американски план за окончателна филипинска независимост след 10-годишен преходен период. Въпреки сътресенията по време на Втората световна война и временната окупация на Филипините от Япония (която отнема живота на над 1 млн. филипинци), след нейния край филипинската държава действително получава своята независимост на 4 юли 1946 г.

В условията на колониалния режим, който под една или друга форма се запазва във Филипините до 1946 г., класовите и етническите противоречия са притъпени. Но консолидиращото въздействие на колониализма се ограничава единствено до повърхностното ниво на институционална и административна унификация. Колониалната власт слабо се интересува от вътрешните противоречия в обществото, което контролира, а още по-малко прави опити да ги тушира. Тя предотвратява религиозните и идеологически сблъсъци, но е неспособна да обединява. Локалните вражди и конфликтните интереси излизат на повърхността веднага след деколонизацията⁶. Това е общ белег на всички постколониални общества в Югоизточна Азия. Във Филипините конкретните проявления са движението за собствена държава на мюсюлманското малцинство в южно Минданао и комунистическата съпротива, които ще бъдат разгледани подробно в следващите страници.

Последователите на исляма, които испанците наричат Моро, съставляват около 4 % от населението на Филипините и са концентрирани в района, наричан от тях Бангсаморо. Бангсаморо обхваща южен Минданао, архипелага Сулу, островите Палаван и Басилан. Мюсюлманите възприемат съпротивата си срещу правителството в Манила като продължение на съпротивата срещу испанските и американските колониални владетели от по-ранни етапи на филипинската история. Моро се борят срещу потисниците си с осъзната гордост от културното си наследство и силно желание за независимост. Те се самоопределят като членове на национална общност, отделна от филипинската. Необходимо е да се спомене, че по време на американския колониален период и съставянето на планове за обособяване на независима

⁶ *Тхе Ан, Н.* Цит. съч., стр. 264

филипинска държава през 1946 г., мюсюлманските представители категорично отказват мюсюлманите в южните Филипини да станат част от тази нова държава. Едно от умерените им предложения все пак допуска включването на мюсюлманските територии към филипинската държава, при условие, че след 50 г. в проблемния район се проведе референдум, който да определи дали той да остане във Филипините, да се присъедини към САЩ или да се обособи в отделна държава.⁷ С пренебрежението, характерно за отношението на всички колониални владетели към вътрешните етнически проблеми на контролираните от тях територии, САЩ не обръщат внимание на това предложение.

Директна причина за въоръжена съпротива в края на 60-те години става нарастващото беззаконие в южните Филипини, където политическите спорове, личните вражди и въоръжените банди процъфтяват. В тези смутни времена ескалират и отдавна съществуващите напрежения между християнските и мюсюлманските общности. Моро чувстват своята земя, икономически ресурси и политическа власт застрашени от мигриращите от север християни, които ги превръщат в малцинство в изконната им територия. До средата на 1972 г. политическо насилие, породено от религиозния конфликт, обхваща Минданао и архипелага Сулу. След обявяването на военно положение от Маркос на всички цивилни е заповядано да предадат притежаваните от тях оръжия. Това предизвиква силно недоволство и бунтове сред Моро, които вярват, че правото им да носят оръжие директно произлиза от религиозното им наследство. Освен това те са силно подозрителни към намеренията на правителството към тях.

В този начален етап съпротивата се ограничава до поредица изолирани въстания. С тяхното разрастване се появява Националният фронт за освобождение Моро (НФОМ), оглавен от професора по политология в Университета на Филипините Нур Мисуари, който успява да обедини повечето мюсюлмански сили около себе си. Въпреки че председател на групата е Мисуари, нейни основатели и лидери са Абул Каи Алонто и Джалалудин Сантос, които играят по това време активна роля и в Движението Бангсаморо. В борбата си за независима нация Моро, НФОМ получава подкрепа от мюсюлмани в Либия и Малайзия. В разгара на конфликта с правителството в Манила военното крило на НФОМ, Армията Бангсаморо наброява 30,000 войници. Филипинската армия отговаря с разгръщането на 70 – 80% от състава

⁷Lingga A.S.M. "Muslim Minority in the Philippines." The Moro Islamic Liberation Front Website. 15 May 2005. <<http://www.luwaran.com/docs/pr/Minority.pdf>> .

си срещу мюсюлманите. Конфликтът отнема живота на бойци от двете страни, а и на голям брой цивилни; жертвите с общо около 50,000. Правителството предприема и други тактики срещу движението, като обещава икономическа помощ и политически отстъпки и окуражава формирането на фракции в мюсюлманските редици чрез предлагането на помилвания и земя. Тези програми на правителството и рязкото намаляване на вноса на оръжия от Малайзия създават сериозни пречки пред мюсюлманското движение. През 1976 г. конфликтът започва да угасва.

Разговорите между правителството и НФОМ започват в края на 1976 г. под егидата на Организацията на ислямската конференция, обединение от мюсюлмански държави, към което НФОМ се е обръщал за подкрепа. Резултатът от преговорите е подписването на примирие в Триполи, което предвижда прекратяване на огъня и създаване на автономен мюсюлмански район в южните Филипини. Примирието е нарушено през 1977 г. след обвинения, че правителственият план предвижда само номинално самоуправление на мюсюлманските територии, но въпреки това НФОМ не успява да съживи предишната мощ на съпротивата. Като основен фактор за упадъка на движението се очертава фракционизмът. Различаващи се цели, традиционни племенни вражди и съперничество между ръководителите му за лидерството, предизвикват разцепването на НФОМ в края на 70-те години. През 1977 г. Хашим Саламат създава Ислямския фронт за освобождение Моро (ИФОМ). НФОМ на Мисуари продължава да отслабва, когато конкурентни лидери се отцепват в Освободителната организация Бангсаморо (ООБ) и притеглят много от привържениците на НФОМ. До 1983 г. фракционализмът и намаляването на чуждестранната подкрепа редуцират бойния състав на НФОМ до 15,000 души. Сблъсъците между правителствените сили и мюсюлманите през последните години от управлението на Маркос са спорадични.

Спазвайки обещанието си за национално помирение, новият президент Корасон Акино започва преговори с НФОМ, като най-голяма от трите фракции, през 1986 г. за окончателно разрешение на конфликта. През 1987 г. организацията слага подписа си под мирно споразумение, изоставяйки искането си за независимост на мюсюлманския регион и приемайки правителственото предложение за автономия. Втората по големина фракция ИФОМ не приема споразумението и предизвиква кратък период на въстанически размирици.

Правителството продължава с плановете за реализиране на автономията, регламентирани и в чл. 10 от новата конституция от 1987 г. През ноември 1989 г. е проведен референдум, на който две провинции на Минданао – Магинданао и Ланао дел

Сур, и две провинции на архипелага Сулу – Сулу и Тави-Тави, гласуват за одобряване на правителственото предложение. Автономният район мюсюлманско Минданао (АРММ) официално съществува от 6 ноември 1990 г.

Като част от споразумението председателят на НФОМ Нур Мисуари е назначен за губернатор на района. Неговото управление завършва сред насилие и безредици след като през ноември 2001 г. оглавява неуспешен опит за въстание. В момента той е в затвора. Друг лидер на НФОМ, Парук Хусин, поема поста на губернатор на АРММ през 2002 г. Парук Хусин все още разполага с контингент от лоялни последователи, но НФОМ постепенно отслабва през последните години, като от основната група се отделят значителен брой фракции. Нур Мисуари също разчита на малък брой привърженици, които продължават активно да се противопоставят на сегашната ситуация. През февруари 2005 г. именно негови поддръжници извършват серия от атаки срещу войскови части на филипинската армия в Джоло, най-големият от островите Сулу. Смята се, че насилието е предизвикано от предходна голяма военна операция срещу ислямската групировка Абу Саяф. Според официалното становище тази организация има връзки с фракцията на Мисуари.

Ислямският фронт за освобождение Моро (ИФОМ) е по-войнствената бунтовническа група, която се отделя от НФОМ през 1977 г. Дългосрочната цел на ИФОМ е създаването на независима ислямска държава в района Бангсаморо, чието крайно бедно население получава едва 1/5 от средния за страната годишен доход. Анализаторите смятат, че е вероятно при определени условия групировката да се задоволи и с някаква форма на мюсюлманска автономия.

ИФОМ поставя по-голямо ударение върху ислямската принадлежност отколкото НФОМ. Голяма част от нейните старши членове са ислямски духовни лица. Въпреки че в дните след войната за прогонването на съветските войски от Афганистан гостоприемството на групировката е мотивирано по-скоро от интернационална ислямска солидарност, отколкото от анти-западен джихад, в последните години организацията охотно предоставя тренировъчен терен на индонезийски, малайзийски и дори арабски ислямски бойци с твърде радикални възгледи и практики. Сред тях са и Агус Двикарна и Фатур Роман ал-Гози, двама от най-изявените индонезийски екстремисти, които са арестувани през 2001 г. в Манила за притежание на експлозиви. Ал-Гози успява да избяга от затвора през 2003 г., вероятно с вътрешна подкрепа.

Базата на ИФОМ се намира в централно Минданао, а организацията има широка обществена подкрепа в селските райони, където липсата на икономическо развитие

окуражава недоволството от официалната власт. През 2000 г. по време на управлението на Джоузеф Естрада армията организира мащабна акция срещу 12,500-членната групировка. През януари следващата година силни обществени вълнения и недоволство свалят от власт Естрада и неговата наследничка Глория Аройо подновява мирните преговори. Манила подписва споразумение с ИФОМ през 2001 г., но проявите на насилие не преустановява напълно. Ситуацията се влошава през февруари 2003 г., когато филипинската армия обвинява ИФОМ в оказване на съдействие и укриване на членове на бандата Пентагон и с това обосновава новата си офанзива срещу Фронта. Малката, но войнствена банда Пентагон, която и САЩ, и Филипините класифицират като терористична група, е обвинена в многобройни отвличания на чужденци. ИФОМ отрича тези обвинения, също както и обвиненията, че стои зад бомбения атентат на летището на Давао сити през март 2003 г., който отнема живота на 21 души. Полицията обвинява ИФОМ за взрива и повдига обвинение в убийство срещу основателя на групата и неин тогавашен лидер Саламат Хашим.

По-късно през 2003 г. обаче се забелязват знаци на подобрене в отношенията между Манила и ИФОМ. Малко преди смъртта си от сърдечен удар през юли 2003 г. Саламат Хашим прави изявление, в което отхвърля тероризма като тактика и подчертава, че ИФОМ ще се стреми към мирно уреждане на спора. Договорено е прекратяване на огъня и двете страни в момента се опитват да договорят мирна сделка. Един от факторите, затрудняващи постигането на мир, са твърденията, че ИФОМ има връзки с чужди терористи, включително Джамаа Ислямия (към която принадлежи ал-Гози), югоизточно азиатската групировка, обвинена за атентата в Бали през 2002 г. ИФОМ отрича тези обвинения. Въпреки примирието, престрелките между войската и бойци на ИФОМ продължават. През януари 2005 г. персонал от силите за сигурност използва хеликоптерни картечници и тежка артилерия, за да се защити срещу 200 бойци на ИФОМ.

Трудностите във взаимоотношенията с ИФОМ произтичат от факта, че официалната власт е разделена относно това какъв трябва да е характерът на тези взаимоотношения. Секретарят по отбраната Анхело Рейес и армията настояват за решаване на въпроса с военни средства. Но въпреки че периодично предприема военни акции, Манила междуременно провежда и мирни преговори с лидерите на ИФОМ. Опасявайки се да не провали тези преговори и въпреки натиска от страна на САЩ, чийто 300 войници във Филипините провеждат обучения по контратероризъм във филипинската армия, президентът Аройо отказва да окачестви ИФОМ като

терористична групировка или да нареди война с всички средства. Миналите преговори с организацията НФОМ, от която ИФОМ се отделя преди години, не донасят реално подобрене в региона, който продължава да тъне в бедност. Последницата е, че все повече членове на ИФОМ се разграничават от централното ръководство и стават все по-радикални. Според президентския съветник по националната сигурност Норберто Гонзалес, това са младите, обучени в Афганистан партизани, които смятат, че напредъкът е твърде бавен и вече не обръщат внимание на йерархията в ИФОМ.⁸ Терористът, отговорен за разцеплението според филипинското разузнаване, е издирваният престъпник Муклис, бивш учител по религия в централно Минданао и студент по ислямско право в Пакистан. През 1993 г. той и ал-Гози преминават обучение по експлозиви и взривявания в Афганистан. След завръщането си в Минданао, той ръководи групата по специални операции на ИФОМ в базата им в Бушра.

В тази ситуация мирно споразумение с ИФОМ би имало съдбоносно значение за предотвратяването на опасността южните Филипини да се превърнат в столица на ислямския екстремизъм, след като вече са се превърнали в столица на отвличанията. Мирът би означавал и краят на Джамаа Ислямия, която без своите бази на Минданао не би могла да оцелее.

Абу Саяф е най-малобройната, но и най-радикалната от ислямските сепаратистки групировки в южните Филипини. Според Гонзалес, тя е “определено най-опасната групировка в страната днес.”⁹ Абу Саяф, което означава “божи меч” на арабски, носи името на афганистански муджахидин от 80-те години и е основана с подкрепата на зета на Осам бин Ладен Мохамед Джамал Калифа. Той лично осигурява първоначалното финансиране на групата чрез една от ислямските благотворителни организации, които поддържа във Филипините по това време. Част от членовете вземат участие във войната срещу просъветския режим в Афганистан. През 1991 г. организацията се отделя от НФОМ под водачеството на Абдурадзик Абубакар Джанджалани. През декември 1998 г. той е убит при сблъсък с филипинската полиция. След този инцидент организацията изоставя религиозните и политическите си цели и дава приоритет на отвличанията на западни граждани и филипинци, за които получава няколко големи откупа. През 2000 г. Абу Саяф получава милиони долари от правителствата на

⁸ *Abdoolcarim, Z.* “The Philippines' Terrorist Refuge.” *Time Asia Magazine*.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501030224-423565,00.html>>.

⁹ *Elegant, S.* “The Return of Abu Sayyaf.” *Time Asia Magazine*. 23 August 2004.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501040830-686107,00.html>>.

Малайзия, Либия, Германия и Франция за освобождаването на заложници, пленени през април 2000 г. в малайзийски курорт. През юни 2002 г. филипински командоси, получили обучение в американската армия, се опитват да спасят трима заложници, държани на остров Басилан. Двама от заложниците (единият от които американски гражданин) са убити в последвалата престрелка.

Вземането на заложници е само последната от серия акции, които започват в началото на 90-те години с изблик от бомбени взривове, атентати и отвлечения на свещеници и бизнесмени. През декември 1994 г. групировката бомбардира самолет на филипинските авиолинии, убивайки един пътник. Повечето от действията й все пак се съсредоточават в южно Минданао. През 1995 г. атака срещу град Ипил отнема живота на 50 души, а през 1998 г. избухнала в универсален магазин в Замбоанга граната ранява 60. Според анализаторите тези атаки показват, че групировката се опитва да разпали религиозна война. Филипинското правителство твърди, че Абу Саяф се опитва да изгони християните от своята база на о.Басилан. То също така подозира организацията във връзки с Рамзи Юсеф, мозъкът зад бомбардировките над Световния търговски център през 1993 г., както и с Осама бин Ладен. Твърди се, също така, че Абу Саяф получава оръжия и амуниции от Афганистан.

Обявената цел на Абу Саяф е независима ислямска държава в Минданао и островите Сулу, но правителството в Манила разглежда бунтовниците като обикновени престъпници и отказва да провежда преговори с тях, под каквато и да било форма. От самото начало на своето управление президентът Глория Аройо показва, че няма никакво намерение да бъде унижавана като своя предшественик Джоузеф Естрада по въпроса с Абу Саяф. При споменатия случай на отвлечение на заложници от малайзийски курорт той се поддава на молби от страна на Малайзия и някои европейски държави да спре войските и позволява на Либия да посредничи при сделката за откупа. В резултат на това, от малка банда Абу Саяф се превръща в цяла отвличаща армия, която става все по-дръзка с всеки успех. С подкрепата на Вашингтон Аройо отказва да провежда преговори и заповядва армейски части от 5000 войници да навлязат в архипелага Сулу. По националната телевизия тя обявява: “Ще довърша това, което вие започнахте. Сила срещу сила, оръжие срещу оръжие. Това поискахте, когато ме предизвикахте и сега ще го получите.”¹⁰

¹⁰ Perry, A. “Crossfire.” *Time Asia Magazine*. 04 June 2001.
<<http://www.time.com/time/asia/news/magazine/0,9754,129014,00.html>>.

Абу Саяф не разчита на широка подкрепа из Филипините като цяло, но според анализаторите много местни жители в районите на Джоло и Басилан, където е ядрото на групата, толерират бунтовниците и дори работят за тях, привлечени от възможността да получат част от значителните суми, идващи от откупи на отвлечени заложници. Както НФОМ, така и ИФОМ заклеят дейността на Абу Саяф, а САЩ включват групата в своя списък с терористични организации. Американски войски са разположени, за да помогнат на филипинската армия да се справи с Абу Саяф, но същността на бъдещата американска роля остава неясна. Досега позицията на американските войски е ограничена до съвещателни функции и помощ в обучението, тъй като филипинската конституция забранява чуждестранни войски да вземат участие в реални военни действия на филипинска територия. Нови разговори между Манила и Вашингтон по този въпрос предстоят.

Откъслечни боеве продължават между стрелци на Абу Саяф и филипинската армия, а групата поема отговорност и за няколко серии от бомбени атентати в последните години. През октомври 2004 г. шест члена на Абу Саяф са обвинени в убийство и опит за убийство във връзка с атентат срещу пътнически ферибот в залива на Манила през февруари 2003 г. Повече от 100 души са убити след като бомба се взривява на Суперферибот 14, превръщайки инцидента в най-кръвопролитната терористична акция на Филипините. Смята се, че ядрото на Абу Саяф наброява не повече от 500 души, но групировката продължава да представлява сериозен проблем за правителството, което е принудено периодично да организира военни атаки в опит да елиминира бунтовниците.

Новата народна армия (ННА) е военното крило на Комунистическата партия на Филипините (КПФ). Възниква през декември 1969 г., като корените ѝ могат да се проследят и преди това в Хукбалахап – Народната антияпонска армия, съпротивлявала се срещу японската окупация по време на Втората световна война и във възникналата през 1947 г. като наследник на Хук Народноосвободителна армия. В периода на своя разцвет по време на управлението на Фердинанд Маркос ННА наброява между 25,000 и 30,000 бойци. Армията действа предимно в селските райони, но разполага и с градски отряди, наречени “Врабчетата”. Нейни мишени са политици, военни, полицаи, бивши бунтовници, желаещи да напуснат Армията, и понякога американски военни. ННА действа предимно в провинциален Лусон, Визаяс и части от Минданао.

Според президентския съветник по мирния процес групировката, чиято база се намира на остров Минданао, в момента има около 10,000 члена. През юни 2001 г., след като ННА признава, че е убила филипински член на Конгреса, мирните преговори между нея и правителството навлизат в задънена улица. През август 2002 г. ННА/КПФ е добавена към списъка с терористични организации на Вашингтон. Скоро след това по молба на американците нидерландското правителство спира изплащането на социални осигуровки на всички членове на групировката, живеещи в Нидерландия. Много от лидерите на ННА, включително и основателят й Хосе Мария Сисон, живеят в самоналожено изнаничество в Нидерландия и направляват нейните акции от там. За разлика от американското, филипинското правителство не класифицира маоистката групировка като терористична организация. През февруари 2004 г. мирният процес е подновен със срещата между представители на ННА и на правителството в норвежката столица Осло. Двете страни се съгласяват на серия от мерки, които да доведат до подписването на мирно споразумение. Те включват съставянето на комисия, която да проучи злоупотребите срещу човешките права и от двете страни, както и обща дейност в посока на премахването на ННА от списъците на САЩ и на ЕС с терористични организации.

Като заключение ще направим хронологически преглед на конкретните действия, предприемани от отделните президенти след 1965 г. във връзка с разрешаването на конфликта.

Ролята на Фердинанд Маркос е противоречива както в общата политическа история на Филипините, така и в историята на конфликта с Моро и с комунистите. В условията на Студената война и в разгара на войната във Виетнам Маркос постоянно използва заплахата от комунистически бунт, ръководен от Новата народна армия, като легитимиращ фактор за своята власт. Счита се, че чрез поставени лица правителството е предизвиквало размирици, които след това са приписвани на ННА. Подобна е и тактиката спрямо НФОМ, който набира сили именно в началото на 70-те години – периодът, в който Маркос обявява продължилото 9 години военно положение. Подписаното с мюсюлманите примирие през 1976 г. не довежда до разрешение на конфликта, а просто допринася за вътрешното разцепление в мюсюлманската съпротива като пренасочва инициативата за въоръжена съпротива от отслабения НФОМ към радикализирания ИФОМ. Това налага заключението, че за Маркос разрешаването на филипинския конфликт не е приоритетно.

Реални стъпки в тази посока са направени по време на мандата на неговата наследничка Корасон Акино, дошла на власт след т.нар. движение “Човешка сила”, което протестира срещу фалшифицираните от администрацията на Маркос президентски избори през 1986 г. и прогонва авторитарния лидер извън Филипините. Решена да изпълни предизборното си обещание да преговаря с комунистическите бунтовници, Акино устоява на седем опита за преврат, организирани от армейски офицери, поддръжници на Маркос. По-късно преговорите с комунистите се материализират в прекратяване на огъня, което постепенно маргинализира групировката. Сред постиженията на Акино несъмнено е демократичната конституция от 1987 г., която, освен възстановяване на разрушените от режима на Маркос демократични институции, предвижда и автономия за мюсюлманските бунтовници в южните Филипини. В края на мандата си тя взема едно от най-непопулярните си, но и съдбоносни за бъдещето на страната решения, като подкрепя кандидатурата за президент на бившия главнокомандващ армията от времето на Маркос ген. Фидел Рамос, който освен всичко друго е и протестант.

Тя не се излъгва в своята преценка, че това е кандидатът, най-добре подготвен да допринесе за възстановяването на стабилността и за икономическата стабилизация на Филипините. Политиката на “национално помирение” на Рамос по филипинския конфликт е изключително успешна. С легализирането на комунистическата партия той окончателно елиминира легитимиращата сила на Новата народна армия. Създава и Национална унификационна комисия, която да изготви рамка за водене на преговори с комунистите, ислямистите и заговорниците в армията. В резултат на тези развития комунистите са неутрализирани като заплахата за сигурността на страната, а в армията, въпреки че тя продължава да бъде източник на напрежение, политизацията, започнала при режима на Маркос, значително намалява. През юни 1994 г. Рамос приема закон за обща амнистия за всички членове на бунтовнически групировки, както и за персонала от филипинската армия и полиция, извършвал престъпления при боевете с бунтовниците. През октомври 1995 г. правителството подписва споразумение за окончателно прекратяване на съпротивата в армията. През 1996 г. е подписано ново мирно споразумение с НФОМ, затвърждаващо тенденцията към смекчаване на съпротивата на тази организация. ИФОМ отново отказва да се присъедини към мирните преговори и така остава основна грижа на следващите президентски администрации. Като доказателство за ангажираността на президента Рамос с филипинския конфликт, и по-специално с мюсюлманската съпротива, вероятно би

могъл да послужи фактът, че по време на 6-годишното си управление той посещава Минданао 60 пъти, за разлика от Маркос, който за 21 години прави това само 2 пъти.

Джоузеф Естрада, който наследява Рамос на президентския пост, нанася сериозни щети не само върху икономиката на държавата, но и върху мирния процес. И докато в разграбването на държавната хазна обективен негов съучастник става голямата азиатска финансова криза от 1997-98 г., то за безотговорното му прекратяване на мирните преговори едва ли може да се намери такъв. През 1999 г. той започва война в централно Минданао с всички средства и за пълно заличаване на ИФОМ. В резултат на бойните действия около 500,000 души са принудени да изоставят домовете си. Илюстрация на напълно непоследователната политика на тази филмова звезда е и споменатият случай с Абу Саяф, в който той се поддава на европейски и малайзийски молби и заплаща откуп на отвличащата банда.

Това са само малка част от причините, които предизвикват втората революция на “Човешката сила” в Манила. Свалянето на обвинения в присвояване на държавни средства и корупция Естрада довежда на власт неговия вицепрезидент Глория Аройо. Получила дипломатическо образование в САЩ и икономическо във Филипините, тя е целенасочен технократ, неподдаващ се на излишни емоции. Убедена, че основният фактор, задържащ развитието на филипинската икономика, е липсата на сигурност, Аройо заема непримирима позиция спрямо Абу Саяф, които счита за терористи. По отношение на ИФОМ, който има легитимност като представител на значителна част от мюсюлманското население, тя се опитва да съживи мирния процес като чрез взаимни отстъпки двете страни постигат подписването на две споразумения. Тъй като бомбените атентати и отвличанията са част от ежедневието на архипелага и отблъскват потенциалните инвеститори, според Аройо мирът с ИФОМ е от “решаващо значение”¹¹, не само политическо, но и икономическо. Тя показва, че е готова да преговаря върху политическите искания на групировката, но няма да толерира терористична дейност.

В контекста на започналата след атентатите на 11 септември 2001 г. война срещу тероризма, Аройо преценява за благоприятно да присъедини Филипините към коалицията, подкрепяща усилията на САЩ. Тя изпраща военен контингент в Ирак като твърди, че няма противоречие между този акт и вътрешните мирни преговори с ИФОМ. Вероятно подкрепата за антитерористичната коалиция е породена както от

¹¹ “The Arroyo Interview.” *Time Asia Magazine*, 29 July 2003.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501030804-471493.00.html>>.

традиционната тясна външнополитическа обвързаност между Манила и Вашингтон, така и от желанието да се получи конкретна американска подкрепа за справянето с мюсюлманските бунтовници. Присъствието на американски военен персонал на Филипините, колкото и полезно да е за филипинската армия при контрирането на терористични акции, едва ли ще послужи за умиротворяване на радикално настроените Моро. Този факт по-скоро ще засили антагонизма им, особено имайки предвид, че връзката им с индонезийски и малайзийски организации, водещи до ал-Кайда, все още не е прекъсната и ще доведе до преминаването на все повече разочаровани от ИФОМ мюсюлмани към редиците на радикалната Абу Саяф. При тази ситуация много по-благоприятно бе развитието, което настъпи през юли 2004 г. в Ирак и доведе до изтеглянето на филипинския контингент.

В бъдеще остава да се види дали решителната политика на Аройо, гарнирана с разумна доза отстъпки към умерените крила на ислямската съпротива, ще доведе до желания резултат. За да не допуска грешки, тя трябва постоянно да се вглежда в историята на конфликта и трезво да регистрира неговите трансформации. В последните десетилетия тенденцията е към изместване на фокуса от справедливите искания на мюсюлманското малцинство за собствена държава на базата на историческото развитие и самоопределението на общността към водене на неограничена, нерегламентирана война с всички средства в името на мъглявата идеология на свещения ислямски джихад срещу декадентското влияние на западното общество. Това крие опасността, че дори и да се постигне споразумение с готовите на преговори групировки, винаги ще останат такива, които не включват разговорите към своя набор от алтернативни стратегии.

Библиография

Мирчева Хр. Югоизточна Азия. Традиции и съвременност. София, 2001.

Тхе Ан Н. “Югоизточна Азия” в *История на Южна и Източна Азия през XIX и XX век*, София, 2003.

Abdoolcarim Z. “The Philippines' Terrorist Refuge.” *Time Asia Magazine*.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501030224-423565,00.html>>.

“A Strange Magic.” *Time Asia Magazine*. 13 September 2004.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501040920-695916,00.html>>.

Burton, S. “Corazon Aquino.” *Time Asia Magazine*. 23 August 1999.
<<http://www.time.com/time/asia/asia/magazine/1999/990823/aquino1.html>>.

Elegant S. “The Return of Abu Sayyaf.” *Time Asia Magazine*. 23 August 2004.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501040830-686107,00.html>>.

“Guide to the Philippines conflict.” *BBC News Online*. 10 February 2005.
<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/1695576.stm>>.

Lingga A.S.M. “Muslim Minority in the Philippines.” *The Moro Islamic Liberation Front Website*. 15 May 2005. <<http://www.luwaran.com/docs/pr/Minority.pdf>>.

Perry A. “Crossfire.” *Time Asia Magazine*. 04 June 2001.
<<http://www.time.com/time/asia/news/magazine/0,9754,129014,00.html>>.

Pike J. “Moro National Liberation Front (MNLF).” *Federation of American Scientists*.
<<http://www.fas.org/irp/world/para/mnlf.htm>>. November 27, 2001

Schuman M. “A Time For Prayer.” *Time Asia Magazine*. 28 July 2003.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501030804-471205,00.html>>.

“The Arroyo Interview.” *Time Asia Magazine*. 29 July 2003.
<<http://www.time.com/time/asia/magazine/article/0,13673,501030804-471493,00.html>>.

“Who are the Abu Sayyaf?” *BBC News Online*. 30 December 2000.
<<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/719623.stm>>.